

Veera Ruippo

Akvaarioprojekti Starttivalmennuksessa

Opinnäytetyö
Eläinavusteinen valmentaja

Päijät-Hämeen kesäyliopisto & Eläinkuusikko
2023

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	3
2	PROJEKTIN KÄYNNISTYMINEN.....	3
3	NUORET MUKAAN IDEOINTIIN	4
4	PROJEKTIN ETENEMINEN	5
4.1	Hankinnat	5
4.2	Allas pystyyn.....	6
4.3	Ensimmäiset asukkaat.....	8
5	PROJEKTI KASASSA, ELÄMÄ AKVAARIOSSA JATKUU	10
6	LOPUKSI	11
	LÄHTEET	13

1 JOHDANTO

Suunnittelin ja toteutin akvaarioprojektin Lahden kaupungin Nuorten työ- ja valmennuspalveluiden Starttivalmennuksessa osana eläinavusteisen valmentajan opintojani keväällä 2023. Starttivalmennus on 15–25 -vuotiaille nuorille tarkoitettua ryhmämuotoista valmennusta, jossa vahvistetaan nuoren arjen- ja elämänhallinnan taitoja sekä opiskelu- ja työelämävalmiuksia (Lahden kaupunki 2023). Toimin toisena palveluohjaajana Starttivalmennuksessa. Arvioin projektin sopivan hyvin toiminnan sisällöksi sen monipuolisuuden ja projektiluontoisuuden vuoksi, tuoden yhdessä tekemisen ja harjoittelemisen mahdollisuuksia. Olen aiemmalta ammatiltani klinikkaeläintenhoitaja ja työskennellyt vuosia myös lemmikkieläinliikkeessä, sitä kautta akvaarion hoito sekä kalalajit ovat tulleet tutuiksi. Näin myös tutkimusten valossa projektin Starttivalmennuksen toimintaa palvelevaksi, sillä akvaarion katseleminen tutkitusti laskee stressitasoa ja rauhoittaa (Cracknell ym. 2016), joka tällaisessa toiminnassa voisi mielestäni olla eduksi. Lisäksi se on yksi tapa tuoda Green Care -luontovoimajattelua kaupunkiympäristöön sekä palan luontoa ikkunattomaan ryhmätöimintatilaamme, ja sitä kautta mahdollisesti lisätä hyvinvointia. Luonto voi toimia kuntoutusympäristönä sisätiloihin tuotuna. (Green Care Finland ry 2023.) Kuten Arja Yli-Viikari kirjoittaa Vaasan yliopiston julkaisussa (2019), ammattilaisen kykyjen ja osaamisen huomioiminen työtehtävissä ilmenevien haasteiden ratkaisemiseksi lisäävät omalta osaltaan työhyvinvointia ja kokemusta työnteon merkityksellisyydestä. Ajattelen samoin. Ja viimeisenä mutta ei vähäisempänä, ajattelin projektin toimivan myös yhtenä mielenkiintoisena harrastusideana, jos jollakulla valmentautujistamme innostus aihetta kohtaan syttyy enemmänkin.

2 PROJEKTIN KÄYNNISTYMINEN

Ideointivaiheessa esittelin ideani akvaariosta työparilleni. Hän innostui aiheesta ja lähdimme suunnittelemaan projektin etenemistä. Esittelimme idean esihenkilöllemme ja sitä kautta saimme luvan sekä budjetin toteutusta varten. Selvitimme myös isännöitsijän puolelta, onko akvaarion perustaminen tiloissa ok ja saimme myöntävän vastauksen. Ruokinnan päätimme järjestää viikonloppujen yli joko automaattilla tai viikonlopputablettiruoalla. Seuraavaksi esteeksi oli muodostumassa lainsäädäntö, jota en aivan aluksi osannut ottaa

huomioon. Eläinsuojelulaki sanoo, että hoidettavan eläimen kunto, terveydentila sekä hyvinvointi on tarkastettava päivittäin (Eläinsuojeluasetus 7.6.1996/396, 10. §). Mietin, miten saamme hoidettua viikonloput, kun toimisto on tyhjä. Pohdinnan ja selvitystyön kautta kuulin lemmikkikamerasta, jolla pystyy kuvaamaan esimerkiksi koiran tekemisiä kotona omistajan poissaollessa. Selvitin tämän hyödyntämisen mahdollisuutta sähköpostiviestillä Lahden kaupungin valvontaeläinlääkäriltä kysyen, riittääkö lemmikkikamerayhteyden kautta tehty eläinten kunnon tarkastaminen, mikäli poikkeustilanteeseen pystyy reagoimaan paikan päälle menemällä. Esittelin poikkeustilanteiksi oman aiemman tietoni pohjalta suodattimen toimimattomuus (hapenpuute), veden lämpötilamuutos (lämmittimen epäkunto) tai poikkeavuudet kalojen kunnossa (sairaus). Sain vastauksen, että mikäli kamerayhteydellä pystyy havainnoimaan akvaarion ja kalojen tilaa riittävän hyvin, hän pitää päivittäistä tarkastamista riittävänä. Itseltäni tämä vaatii sitoutumista tarkastamaan puhelinsovelluksen kautta videokuvaa akvaariosta vapaapäivänäni. Tämä saattaisi muodostua esteeksi jollekin, mutta itse olin tähän valmis, koska projekti kiinnostaa itseäni ja näen sen lisäarvona työssäni suhteessa enemmän, kuin tämä edellä mainittu toimenpide minulta vie.

3 NUORET MUKAAN IDEOINTIIN

Lähdimme työparini kanssa kartoittamaan valmentautujiemme kiinnostusta tällaiseen projektiin. Vastaukset olivat joko kyllä tai miksei; yksi sanoi, ettei aio osallistua vedenvaihtoon, koska joutuu siivoamaan riittävästi muutenkin. Otin haasteen vastaan ja mielessäni mietin, että sellaisetkin, joiden mielikuva akvaarioprojektista ei ole huippuinnostava, saattaisivat projektin edetessä aiheesta innostua. Nuorten keskuudessa akvaarioista ei ollut juurikaan kokemusta, yksi muisteli lapsuudessaan sellaisen olleen olohuoneessa ja siellä oli luonnonvaraisia kaloja. Aiheesta nousi keskustelua. Yksi nuori sanoi osallistuvansa projektiin, jos akvaarioon tulee jonkinlainen kotilo. Tähän suostuttiin ja kotilo muodostui projektin edetessä jo pieneksi vitsiksi, jolle nuori keksi nimenkin valmiiksi: Teuvo-Antero Suurenmoinen.

Keskustelun herättyä aloitimme projektin tiedonhaulla. Kävimme hakemassa myös kirjastosta kirjoja aiheesta, kuten Markku Varjon uusimman teoksen Ak-

vaariokalat 3.0. Jaoimme työparini kanssa ryhmän kahteen pienryhmään, toisen tehtävänä selvittää akvaarion perustamiseen liittyvät seikat sekä toisen akvaarion perushoitoa. Ohjaajat jakautuivat ryhmiin ja tiedonhaun jälkeen tuotoksena oli PowerPoint -esitykset. Digitaidot ja lähdekriittisyys saivat harjoitusta. Nuoret esittelivät toisilleen tekemänsä tuotokset ja kirjasimme pääpointit vielä fläppitaululle. Liitimme ensimmäiseen projektipäivään myös taidelähtöisen toiminnan, ja teimme jokainen vesiväriyön otsikolla ”Unelmien akvaario”.

Kuva 1. Unelmien akvaario -teokset.

4 PROJEKTIN ETENEMINEN

4.1 Hankinnat

Käynnistymispäivän jälkeen oli vuorossa hankintojen budjetointi. Valmentautajat saivat päättää eri vaihtoehtoista mieluisamman akvaarion. Mietimme tilavuutta sekä toimintatilamme että toivomamme kalaston pohjalta. Listasimme aiemmin opiskelemamme pohjalta, mitä kaikkea tarvitsemme. Ensin olimme yhteydessä kaupunkimme omiin lemmikkieläinliikkeisiin, mutta haluamaamme

ei ollut Lahdessa myynnissä. Sitten ajattelin, että voisimme yhdistää tähän retkipäivän toiselle paikkakunnalle. Olin yhteydessä Vantaan Akvaariolinna -liikeseen, joka on Suomen suurin akvaarioalan erikoisliike, tukkukauppa ja verkkokauppa (Akvaariolinna 2023), joka oli minulle tuttu lemmikkieläinkaupassa työskentelyn ajoilta. Sovimme vierailupäivän hankintojen tekemistä varten. Akvaariolinnan retki oli koko päivän retki, ja pääsimme tutustumaan liveinä eri kalalajeihin sekä saimme esittelyn yrittäjältä eri lajeista ja akvaarion hoidosta. Lisäksi kontekstimme huomioiden, Nuorten työ- ja valmennuspalvelut, saimme myös yritysesittelyn ja yrittäjä itse kertoi taustoistaan ja minkälaista on yrittäjyys hänen näkökulmastaan. Kuulimme myös mistä päin maailmaa eri lajit ovat, miten niitä kasvatetaan ja minkälaisia suojeluohjelmia akvaarioliiketoimintaan liittyy. Eettistä pohdintaa herätti, saako kaloja pyytää viltteinä luonnosta ja saimme kuulla liiketoiminnan merkityksestä paikalliseen väestöön esimerkiksi muutamissa Aasian maissa. Valmentautujat pitivät kokemusta kiinnostavana ja kaikille paikka ja aihepiirikin olivat aivan uusia. Kiinnostavia lajeja löytyi ja retken aikana tehtiin lista mitä kaloja meidän akvaarioon tulisi.

4.2 Allas pystyyn

Akvaariotuokio on vain osa Starttivalmennuksen toimintaa, joten työparini kanssa suunnittelimme kevättä eteenpäin niin, että akvaarioprojekti etenee parin tunnin setin verran per viikko. Seuraavana oli vuorossa akvaarion kasaminen, eli hiekan pesu, laitteisto paikalleen ja vesi tankkiin. Suunnitellamme toimistokaluste ei näyttänyt täysin kestävänsä altaan painoa, joten tyhjensimme kertaalleen altaan tukevammalle pöydälle. Tutkimme ryhmässä vesitestein veden arvoja ja mitä ne tarkoittavat, vesikemian perusteita. Selvitettiin valitsemamme lajiston vaatimuksia ja erityispiirteitä, kuten parvi/erakko/haaremi; vesiolosuhteet; sopiva lämpötila, virtausteho; ravitsemus. Suunnittelimme hakevamme akvaarion ”käynnistysbakteerien” lisäyksen jälkeen kalat paikallisesta akvaarioliikkeestä, johon varasimme puhelimitse toimiamme lajeja: sinineontetroja, taistelukalakoiras, keltaisia sukarapuja sekä kypäräkotilo. Kasvit ottaisimme samalla.

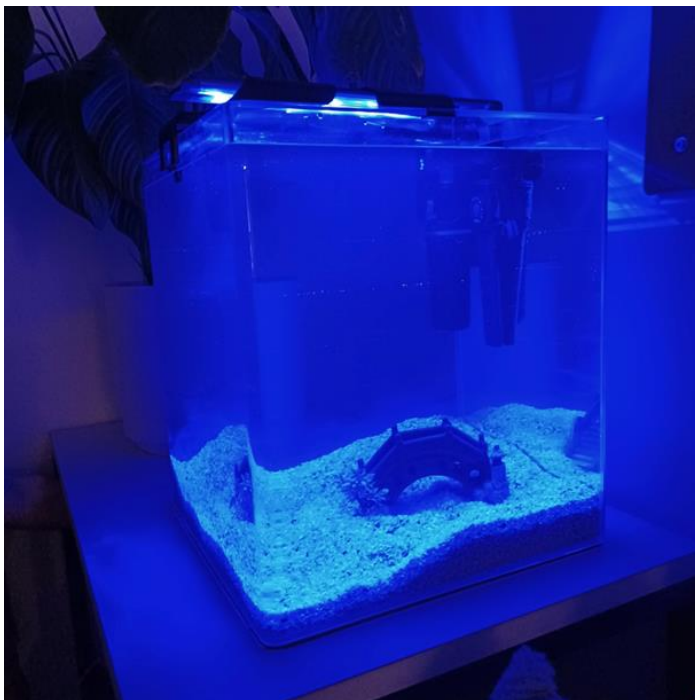
Kuva 2. Pestyt hiekat akvaarioon ja vedellä täyttö.

Kuva 3. Aluksi vesi on sameaa.

Kuva 4. Vesi kirkastui jo iltapäivän aikana.

Kuva 5. Kuutamaoa mukaileva valaistus.

4.3 Ensimmäiset asukkaat

Paikallisen akvaarioliikkeen retken jälkeen saimme ensimmäiset kalat valmiiseen akvaarioomme. Demokraattisesti valitsimme taistelukalan eri väri vaihtoehtoista. Valitsimme upean sinipunaisen, joka liikkui aktiivisesti ja oli kaunis.

Yhtä lailla äänestyksen pohjalta valitsimme keksimistämme ehdotuksista kalalle nimen: Sir Godrick. Juhlallisen nimen pohjalta keksimme humoristisesti, että maalaamme kalasta muotokuvat, kuten aatelisista on tapana.

Kuva 6. Taistelukala (*Betta splendens*) "Sir Godrick"

Kuva 7. Sir Godrick muotokuvissa.

Parin viikon jälkeen, kun kaikki oli mennyt hyvin ja Sir Godrick hyvinvoiva ja aktiivinen, haimme sinineontetraparven. Menimme jalkaisin parin kolmen kilometrin matkan ja tähän retkeen liitin valokuvaustehtävän, jonka purimme samalla kun kalat totuttelivat uuteen veteensä. Koko projektin ajan pidimme jatkuvasti yllä puheissamme eettistä tarkastelua, ja eläinten hyvinvointi oli toimintamme lähtökohtana. Keskustelua herättelimme tieteellisiä tutkimuksia etsimällä kysymyksiin ”onko kaloilla tunteet” ja ”tuntevatko kalat kipua”. Joku nosti yhteiseen keskusteluun lemmikkien pitämisen eettisyyden ylipäättään. Keskustelimme myös siitä, miten kalojen stressi näyttäytyy, mikä on poikkeavaa käytöstä, mikä voisi auttaa. Olemme esimerkiksi kokeilleet erilaisia taustakuvia ja taustan värejä, että parvikalat uskaltaisivat olla enemmän esillä. Altaan olosuhteet pidämme ideaalina kyseiselle lajistolle ja tutkimme eri lajien käyttäytymistä. Toiset ovat vilkkaita, toiset lajit melkein paikallaan. Parvi tuo parvikaloille turvaa; mistä johtuu, että joku haluaa olla yksin? Tätä kautta voimme liittää aiheita myös itsemme tutkiskeluun ja tunnetaitoihin.

5 PROJEKTI KASASSA, ELÄMÄ AKVAARIOSSA JATKUU

Akvaario on ekosysteemi, joka vaatii jatkuvaa huolenpitoa. Viikoittaiset vedenvaihdot sekä päivittäinen ruokinta jäävät Starttivalmennuksen arkeen. Valmentautujat osallistuvat akvaarion ylläpitoon yhdessä ohjaajan kanssa. Harjoitellaan lapon käyttöä ja vesikemiaa, ratkaisemme tulevaisuudessa mahdollisia ilmeneviä ongelmia (esimerkiksi leväongelmat, kalataudit) yhdessä. Kalojen lisäksi kasvituntemusta ja kasvibiologian tietämys lisääntyy. Suunnitteilla on myös jäiden lähdettyä retki rantaan keräämään erilaisia luonnonkiviä altaan koristeeksi. Akvaarion tilaa tarkkailee viikonloppuisin kamera, joka on yhteydessä puhelimeni sovellukseen. Ensimmäisen hankkimani kameran käyttö vaikutti helpolta (PetCube), mutta ei sopinut työpaikkani Wi-Fi -verkkoon. Työparini teki töitä, että sai vaihdossa hakemani kameran toimimaan tarveitamme palvelevasti. Viikonloppuisin en ole kokenut akvaarion katselemista kotoa käsin kuormittavaksi.

Kuva 8. Akvaarion tarkkailuun hankittu kamera viikonloppuja varten.

6 LOPUKSI

Projekti on ollut kiinnostava ja innostava osa toimintaamme keväällä 2023. Se herätti kiinnostusta myös Nuorten työ- ja valmennuspalveluissa enemmänkin, ja toisen ryhmän valmentautajat käyvät välillä tervehtimässä kaloja meidän toimitiloissamme. Myös tiimin sisäisessä viestinnässä ja Nuorten työ- ja valmennuspalveluiden sosiaalisessa mediassa olemme kertoneet akvaarion vaiheista. Akvaario on lumoava kiintopiste toimitilassamme. Se kiinnittää tulijan huomion, ja on esimerkiksi uusien tutustujien käydessä kohde, jonka saatamme ottaa puheeksi ja jolla saamme keskustelun käyntiin. Olen myös huomannut, että osalle nuoristamme on helpompi katsoa akvaariota ja siinä sivussa esimerkiksi kertoa kuulumisiaan, kuin että joutuisi katsomaan muita silmiin. Itse saatan tarpeen vaatiessa ”rikkoa jäätä” kiinnittämällä keskustelun akvaarion senhetkisiin tapahtumiin. Kalojen viihtyminen altaassa, altaan koko ja tilavaatimukset ovat herättäneet myös eettistä pohdintaa ja kysymyksiä. Akvaario on mielestäni mainio osa tilaamme ja toimintaamme tästä eteenpäinkin. Eläinten pitoon kuuluu hoitoon sitoutuminen niiden koko elinkaareksi. Niinpä altaan kalasto voisi tarvittaessa siirtyä kotiakvaariooni, mikäli tilanne joskus niin vaatisi.

Kuva 8. Sulo ja akvaario.

LÄHTEET

Cracknell, D., White, M., Pahl, S., Nichols, S., Depledge, M. Marine Biota and Psychological Well-Being: A Preliminary Examination of Dose–Response Effects in an Aquarium Setting. 2016. Sage Publication. Saatavissa: Marine Biota and Psychological Well-Being (sagepub.com) [viitattu 31.2.2023].

Eläinsuojeluasetus 7.6.1996/396.

Green Care Finland ry. 2023. Menetelmät. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.gcfinland.fi/green-care-/menetelmat/> [viitattu 4.5.2023].

Lahden kaupunki 2022. Starttivalmennus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.lahti.fi/kasvatus-ja-koulutus/nuorisopalvelut/nuorten-tukipalvelut/nuorten-tyo-valmennuspalvelut/> [viitattu 31.3.2023].

Ylilauri, Martta & Anja Yli-Viikari (toim.) 2019. Kohti luonnollista hyvinvointia. Näkökulmia luontoperustaisten toiminnan kehittämiseen. s. 175-175. Levón-instituutin julkaisuja, 143. Vaasa: Vaasan yliopisto.